

بررسی حضور پارسیان در میان نقوش ظروف سفالین یونان

بهمن فیروزمندی

استاد گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران

آتنا عبدلی مسینان (نویسنده مسئول)

دانشجوی دکتری باستان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

ate.abdolimasinan.lit@iauctb.ac.ir

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۳۰)

چکیده:

نقوش بر روی ظروف سفالین یونان از هزاره دوم ق.م نمایان شده است و به تدریج با گذر زمان دستخوش پیشرفت و بازگو کننده زندگی روزمره یونانیان گردیده است. علاوه بر مضامین درونی هر عنصری که در ارتباط با این سرزمین قرار می گرفت بر روی ظروف نقش می بست چرا که جزئی از زندگی روزمره آن ها به شمار می رفت. حضور یا نقش افراد و مضامین پارسی در قرون ۶ تا ۴ ق.م بر روی این ظروف نمونه ای برای اثبات این سخن و در اثر ارتباط یونانیان با پارسیان و حضور دویست ساله ی آن ها در آسیای صغیر می باشد. در این نگارش به بررسی زمینه و سیر تکاملی انواع مختلف ظروف سفالین منقوش یونان و دوره ی زمانی آن ها همچنین بررسی وضعیت تحقیق در مناطق مختلف از گذشته تا کنون و در نهایت به توصیف و معرفی چند نمونه از حضور پارسیان در میان انبوهی از این نقوش و عوامل موثر بر خلق چنین آثاری با مطالعه و بکارگیری نشریات مختلف، متون تاریخی و نمونه های موجود در موزه ها پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: یونان، ظروف، سفالین، منقوش، پارسیان

مقدمه:

باستان را با اهداف تشریفاتی و مذهبی با طیف گسترده ای از موضوعاتی چون اسطوره ها، خدایان، شیاطین، جنگجویان در نبرد، حیوانات، اجتماعات، تشیع جنازه، ورزش و نقش زنان و مردان در جامعه را نشان می دهد. با گسترش صنعت دریانوردی یونان این ظروف به سایر نقاط فرستاده شد و بازار خرید پیدا کرد و در اثر این آمد و شدهای تجاری و دیپلماسی الگوها و مضامین هنری سایر ملل وارد سرزمین یونان شد. از جمله ی آن ها می توان به نقش افراد پارسی بر ظروف یونانی اشاره کرد.

پیشینه تحقیق:

در قرن ۱۸ میلادی با کشف مجموعه اشیاهای داخل قبور اتروسکی که ظروف هم جزئی از آن ها بود توجه دانشمندان به ظروف جلب شد. (Paul. 1997: 7) گونه شناسی های سرجان بیزلی در ۱۹۱۰ سر آغازی بر تحقیقات ظروف منقوش یونانیان بود، وی تمام عمر خود را صرف تحقیق بر روی این ظروف کرد. (J.paul. 1983: 6) هر ساله صدها متن در این خصوص به طور خلاصه منتشر می شود که همه ی آن ها جمع آوری شده و خلاصه هر دو سال یکبار در *Bolletín Archeologique*: *Ceramique of the Reveue des Etudes Grecques* هستند، این منبع مهم علمی در سال ۱۹۶۰ توسط هنری متزگر و بعدها توسط گروهی تحت رهبری مافر ادامه پیدا کرد. در سال ۱۹۷۰ اسپارکز و تالکوت بر روی مضامین این نقوش کار کردند. (Sparkes & Talcott, 1970) موضوع اخیر

مطالعه بر روی نقوش و نوع ظروف سفالین یونانی مدت هاست که آغاز شده است و دارای جایگاه ویژه ای در باستانی شناسی دوران تاریخی، با مطالعات جدی بر روی نقاشی سفال های یونانی در طول قرن هجدهم گردیده است. اصطلاح نقوش ظروف یونان، توسط محققان مختلف کمی متفاوت تفسیر شده است به عنوان مثال نقاشی ظروف یونان عصر برنز یا دوران هلنیستی، اما هسته اصلی و بخش عمده ای از آن ها به دوره های آرکائیک و کلاسیک (323-700 ق.م) اختصاص یافته است (Cook.1972: 287-327; Sparkes. 1996: 34-63; Norskov. 2002: 27-80).

محوریت این مقاله بر روی نقوش ظروف یونان می باشد گرچه سخن از سایر ظروف یونان هم به میان می آید، اما تمرکز اصلی مطالعه بر نقاشی ظروف یونان در طول زمان است، همانطور که درجه تاکید بر جنبه های مختلف موضوع تفسیر، جمع آوری، گونه شناسی، فهرست نویسی، گاهنگاری و انتساب تغییر یافته است. با این وجود تحقیقات در این زمینه با تاکید بیشتر بر تجارت، شکل، جنبه های فنی تولید، تاریخچه جمع آوری و رویکردهای نظری در تفسیر تصاویر به خصوص به اصطلاح ژانر یا زندگی روزمره، نسبت به قبل در همه این مناطق ادامه یافته است. ظروف منقوش یونانی متعلق به دوره های مختلفی (از جمله دوران کلاسیک) در حفاری های مختلف بدست آمده است، این نقوش انسانی، حیوانی، گیاهی، هندسی هستند و اقدامات فرهنگی و زندگی روزمره مردم

در سال ۲۰۰۳ به مطالعه ویژگی نمونه ای به نام ظرف ملیان در جزیره دلوس پرداخت (Zaphiropoulou. 2003). در سال ۲۰۰۵ نیگه انتشاری در مورد یافته های قبرهای کلاسیک و آرکائیک (Knigge. 2005) داشته است. آورامیدو در سال مضامین این ظروف مطلبی منتشر کرده است. (Avramidou. 2006) اوآکلی و لینچ در سال ۲۰۰۹ بررسی کاملی از تاریخچه، انتشارات، شکل، تصاویر و مضامین ظروف یونانی داشته اند. (oakley. 2009) (Lynch. 2009) همچنین تاکنون گزارش های حفاری، کاتالوگ ها، کنفرانس ها، مقالات، کتابچه های راهنمایی در این زمینه وجود دارند که در برگیرنده تصاویر زیادی هستند از جمله ی آنها می توان به کار ایسن در سال ۲۰۱۵ و لیوالین در سال ۲۰۱۶ اشاره کرد که هنوز کار دقیقی با این دیدگاه (نقوش روی ظروف) بر روی آن ها صورت نگرفته و احتیاج به مطالعه و بررسی بسیار طولانی مدت دارند. بعلاوه این نوع انتشارات رابطه زمانی بین انواع مختلف سفال را در بخش های مختلف سایت های باستانی روشن می کند، اما متأسفانه برخی یا منتشر نشده یا کامل به تصویر کشیده نشده است.

جغرافیا، تاریخ و نوع ظروف منقوش یونان:

قبرس با توجه به موقعیت جغرافیایی بنادر تجارتهای و سومین جزیره بزرگ در مدیترانه و سواحل جنوب غربی آسیای صغیر یک کلید مهم برای توقف و تجارت مهاجران و بازرگانان و کارهای هنری کشورهایی چون یونان، کرت، سوریه و مصر

محصول مشترک شش متخصص به نام های بللی، مافر، فرر، فونتانا، دوپونت و سیرت می باشد. (Maffre & others. 2008) بعد از آن در سال ۱۹۹۶ تحقیقاتی توسط انجمن سوئیس در مورد وضعیت فعلی و آینده نقاشی ظروف صورت گرفته است (association Suisse Classique Archeologie'd. 1996). با یافته های جدید و خاص و انتشار جزئیات کامل مجموعه ها و سایت ها، باستان شناسان دوران تاریخی شکل سفال ها را با چند گونه منتشر کردند. در ادامه مور در سال ۱۹۹۷ کتاب ارزشمندی از سفال های زمینه سفید و قرمز شکل آتیک از آگورای آنتیان به چاپ رساند. (Moore. 1997). محققان بر روی نمونه های دیگری که محل دقیق کشف آن ها کاملاً مشخص نیست کار کردند. از آن میان می توان به کار کروزر در سال ۱۹۹۷ بر روی سفال های سیاه شکل آتیک از محلی به نام هرایون در ساموس جزیره ای در دریای اژه با تجزیه و تحلیل ظروف با توجه به عملکرد آن ها اشاره کرد. (Kreuzer. 1997) یکی از مزایای مطالعه، یافتن دید گسترده ای از نوع سفال ها و نقاشی های انفرادی با موضوعات و شکل خاص و همچنین سفالگران این سایت می باشد. مطالعاتی با عنوان المپیش فورشنگم توسط کونز گوت در سال ۲۰۰۰ در مورد سفال های وارداتی آرکائیک صورت گرفت. واپتر در سال ۲۰۰۱ و جوهانستون در سال ۲۰۰۶ بر روی علائم موجود در میان این نقوش تحقیقاتی انجام دادند. (Johnston. 2006) (Wachter. 2001) زافیروپولو

اشیا قرار می گرفت. شکل آن ها با توجه به عملکرد ظروف در نظر گرفته می شد و برای نقاش محدودیت ها و راهنمایی هایی برای ایجاد طرح و الگو به وجود می آورد. (Eisen. 2015: 4) یونان از نظر جغرافیایی با خاور نزدیک فاصله ی نزدیکی دارد و این تعجب آور نیست که از سبک هنر بدوی پارسی و بابلی تاثیر پذیرفته باشد. (The University of Chicago Press. 1924: 11)

ظروف منقوش یونان

در اوایل قرن ۱۸ میلادی هدف اصلی محققان تفسیر و شرح تصاویر روی ظروف یونانی بوده است. در قرن ۱۹ و ۲۰ به شمایل نگاری و تصویرشناسی بیشتر اختصاص داده شد، که این کار با جمع آوری ظروف مشابه از حوزه دریای مدیترانه بود. این روش رویکردی سنتی بود علاقمند به نمادشناسی، تاریخ، سیاست، باستان شناسی و با تصاویر هراکلس، قربانی حیوانات، پیروزی ورزشکاران، مهمانی ها، مارها، کارگاه های کار و مجسمه ها و زندگی زنان خانه دار همراه بود و شامل تلفیق هنر یونان، روم و اتروسک می شد، همچنین مشخص گردید تصاویر با نهادهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و تاثیر هنرمندان از یکدیگر مصور گشته اند. (oakely. 2009: 613-614)

برخی از ظروف دارای امضا از سوی سازنده ی آن و برخی بدون امضا بودند، این امر پایه و اساس یک سبک از نقاشی، سفالگری و تاریخ گذاری بود و در نتیجه درک بهتری از چگونگی پیشرفت و

بود همچنین شکل و الگوی تزئینی ظروف سرامیکی را در اواخر عصر برنز (۱۰۵۰-۱۶۲۵ ق.م) و اوایل دوره هندسی (۷۵۰-۱۰۵۰ ق.م) را تحت تاثیر قرار می داد. در دوره هندسی حجم زیادی از ظروف برای تجارت عطر، روغن و غیره با اشکال مختلف برای کشور مبدا ساخته شد. (Robertson. 1975). سرامیک در اوایل عصر آهن به احتمال زیاد از امواج توده های مهاجرین به دنبال یک سری حوادث از جمله زلزله همزمان با انحطاط پادشاهی میسنی ظهور کرد. اگر چه ظروف قبرسی با تاثیرات یونانی در مجموعه ها هستند اما ظروف یونانی در ۴ و ۵ ق.م در منطقه ای از یونان و اطراف آتن، که کلاسیک شناسان و باستان شناسان امروز آن را آتیک می نامند، تولید شدند. این دوران به عصر طلایی نیز مشهور است و دوره ای با رشد و شکوفایی متون، هنر و فلسفه همراه است. همچنین دین و ایدئولوژی در نقوش ظروف با تصاویر ایده ال نمایان می گردد و ظروف سرامیکی استاندارد از خاک رسی مخصوص تولید می شود. منطقه آتیکا دارای خاکی غنی از آهن بود و با استفاده از زنگ آهن و یا گل اخرا ظروف را به رنگ قرمز در می آوردند که سفال آتیک نامیده می شود. ظروف سفالی صادراتی خوب قرن ۴ ق.م در بخشی از شهر آتن به نام کرمیکوس^۱ در شمال غربی آگورا تولید می شدند (Boardman. 1989: 231-234) ظروف دارای نقوش و الگوهای دقیق همچنین شکل ها و روایت ها در هسته کاربردی

شراب با دسته ای که به بدنه و قسمت آبریز نصب شده مورد استفاده در زندگی روزمره بوده و روی آن با خطوط دایره ای مزین می شده است. بوآردمن معتقد است این سبک از قبرس به یونان رفته است. (Boardman. 1998) تزئینات اوینوکویه ها اولویت های اولیه نقاش را شامل نمی شده، اما بدون فکر و برنامه ریزی دقیق هم صورت نمی گرفته و همچنین طرح های هندسی و پیچیده نقاش را ملزم به داشتن مهارت های ریاضی می کرده است. (eisen. 2015: 4) (تصویر شماره-۱)

۲. کاسه: این مدل ظرف، با ریشه های مختلف جغرافیایی در قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۰ ق.م ساخته می شود. برای معرفی این مدل به الگویی قبرسی اکتفا می کنیم. این ظرف دارای اضلاع شیب دار و پایه حلقه ای مخروطی با ترسیم خطوط موازی و دایره های متحدالمرکز برای نگهداری غذا و اشیاء، از خاک رس با رنگ قرمز و خطوط قهوه ای تیره مورد استفاده بوده است. نقوش با تقارن توسط استادکار ترسیم شده اند. (ibid: 6) (تصویر شماره-۲)

۳. لکانیس^۳: ظرف کم عمق پایه دار با دو دسته افقی در بدنه برای نگهداری عرقیجات و وسایل کم یا حتی وسایل مورد نیاز عروس مورد استفاده قرار می گرفت. (clark & elston. 2002: 112) برای آشنایی با این مدل می توان به ظرف سیاه رنگی اشاره کرد، با کیفیت هنری متوسط و نقوش زنان، حوری های دریایی و ابوالهل ها بر بدنه داخلی، خارجی، لبه و دسته که توسط پولوس در

تاریخ گذاری سفال های سیاه و سفید و قرمز شکل آتیک ایجاد می کرد (Sparkes and Talcott. 1970: 43,45-6). در اصل ابتدا تصور می شد که تصاویر ظروف یونانی اتروسکی باشد، اما در اواسط قرن هجدهم دانشمندان کتیبه های یونانی بسیاری در روی آن ها تشخیص دادند که نشان می دهد مربوط به یونان و مستعمرات یونانی بوده است. قابل توجه ترین کتیبه ها مربوط ظروف آتیک قبل از ۴۰۰ قبل از میلاد می باشد، برخی از این کتیبه های تصویر شده علائم تجاری و وابسته به مکان خاص یا هنرمندی خاص هستند و منجر به درک بهتری از تجارت یونان می گردند. (Johnston. 2006); (Wachter. 2001) نقاشان ابتدا نقوش را با توجه به تصورات اتروسکی و سپس ملاقات های رسمی آتینان نقش می کردند.

(Avramidou. 2006: 574); (Lynch. 2009: 160-175) رنگ نقش مهمی را این ظروف ایفا می کنند و می توان از روی رنگ دوره و نظام شکل گیری را مشخص کنیم، به عنوان مثال ظروف زمینه سفید آتیک. (oakely. 2009: 612) ظروفی با نام سیاه براق و قرمز براق آتینی شهرت دارند. (Richter. 1923)

ظروف با توجه به شکل ظاهر و کاربری به چندین دسته با نام های مختلف تقسیم بندی می شوند:

۱. اوینوکویه^۲: دارای شکل ویژه ای می باشد و مربوط به جزیره قبرس در اواخر عصر برنز یا دوره هندسی اولیه (۱۰۵۰-۱۲۲۵ ق.م) می شود. این ظرف در زیر دهانه توپی شکل شده و برای ریختن

دهد و این گونه ظروف در قرن ۵ و ۴ ق.م. قابل مشاهده اند. (همان) (تصویر شماره-۵)

۶. آموغورا: ظرفی برای نگهداشتن آذوقه با ته تیز و بدن تخم مرغی شکل، دارای دو دسته که از دوره نئولیتیک تا اعصار بعد خصوصا در عصر برنز و آهن و قرون میانه در یونان مورد استفاده قرار بوده است و همین طور دارای نقوش مختلف هندسی، انسانی، اساطیری و حیوانی در قسمت های مختلف بدنه بوده است. (peacock, williams. 1986) (تصویر شماره-۶)

همچنین یونانیان دارای ظروف دیگری با نام های آلاباسترون (بطری)، هایدریا (جای آب)، کراتر (ظرفی برای مخلوط کردن آب و شراب)، کانتاروس (کاسه پایه دار دو دسته)، ماگ، لیوان، فنجان با موضوعات مختلفی از نقوش انسانی، هندسی، گیاهی و حیوانی بوده اند.

دوره یا فاز زمانی ظروف منقوش یونان:

قدیمی ترین ظروف منقوش یافت شده یونان، مربوط به عصر مفرغ با نقوش چند رنگ و جذاب می باشند. در هزاره دوم ق.م و دوره میسنی (عصر برنز) قبل از ۱۲۰۰ ق.م توجه کمتری به ظروف و نقوش آن ها شده است. با این حال چندین پیشرفت از لحاظ آماده سازی خاک رس، استفاده از چرخ سفالگری و کوره با سه مرحله پخت مشاهده می شود که منجر به ایجاد لعاب سیاه می شود. در قرن دهم شاهد ظروف ظریفی با نقوش هندسی یا ژئومتریک تولید شده در آتن

سال ۵۶۵-۵۷۵ ق.م نقاشی شده. نقوش در درجه دوم اهمیت بعد از مدل ظرف بوده اند و این گونه ظروف با توجه به عملکردشان مزین می شده اند. می توان متصور شد که برای اقشار پایین تر جامعه مورد استفاده بوده است. (Boardman. 1974: 19)

از خاک رس و رنگ قهوه ای مات برای تنوع در تنالیت و دیزاین استفاده شده و عملکرد مذهبی یا متافیزیکی خاصی نداشته اند. (eisen. 2015: 6)

(تصویر شماره-۳)

۴. لیکتوس چاق و خپل^۴: خاص ترین شکل از لیکتوس شاید به جای فلاسک روغن استفاده می شده اند، نمونه ای از آن مربوط به اواخر قرن ۵ ق.م با بدنی کوتاه و پیزی می باشد. این مدل در اواخر قرن ۶ ق.م ظاهر می شود اما در اواخر قرن ۵ و اوایل قرن ۴ ق.م محبوب می گردد و بیشتر با سبک قرمز شکل ساخته شده اند و برای آیین های بزرگداشت و پیشکش هایی برای مردگان در گورها کاربرد داشته اند، بسیاری از آن ها مراسم تشییع جنازه را با به تصویر کشیده اند و در زندگی روزمره برای نگهداری روغن مورد استفاده قرار می گرفته و در قسمت گردن پایه کاذبی داشته است که باعث قرار گرفتن روغن کمتری در آن می شده است (Eisen. 2015: 7) (تصویر شماره-۴)

۵. کیلیکس^۵: کاسه های پهن گاهی با دو دسته افقی در اطراف آن شبیه فنجان های نوشیدن شراب، سیاه رنگ با نقوش قرمز و صحنه های مختلف، خصوصا افراد در حال نوشیدن شراب نشان می

بعد دوره یا سبک کلاسیک (۳۲۳-۴۷۰ ق.م) نام دارد. (Bothmer. 1994: 1-8) در این دوره ظروف یونانی ناپدید می شوند و ظروف سفالی سواحل جنوبی ایتالیا و جزیره سیسیل جایگزین آن ها می شود. (J. Paul Getty Museum. 1983: 8)

معرفی ظروف سفالین منقوش یونانی با مضامین پارسی و عوامل تاثیرپذیری یونانیان در خلق چنین آثاری:

مجموعه تصاویر قابل توجهی از پارسیان توسط یونانیان در سال های ۳۳۰-۵۱۰ ق.م موجود است که به معرفی چند نمونه از این نقوش پرداخته می شود:

۱) ظرفی معروف به شتر لکیتوس که نقاش آن ناشناخته است. از این نظر حائز اهمیت است که تاملات و تصورات یونانیان از پارسیان را نشان می دهد. این تصویر سراسر حرکت و پویایی و زندگی با جزئیات است (Liewellyn- Jones. 2016: 34-36) و بر روی این لیکتوس (ظرفی روغن دان) قرمز که به سال ۳۷۰ ق.م، (British Museum 1882,0704.1) (Sánchez. 2009: 314) نقاشی شده است (Isaac. 2004: fig3) تصویر یک شتر باکتریایی در مرکز ظرف در حال حمل فرد صاحب منصبی بر پشتش، موجود است، که می تواند نشانه عبور امن حاکم یا بیانگر حکایتی باشد. افسار شتر را فردی پارسی نگهداشته است. لباس پادشاه بسیار فاخر با شلواری به نقوش زیگ زاگ و شلاقی برای هدایت حیوان در دست دارد. شتر شبیه شترهای نقش شده در پرسپولیس که توسط نمایندگان عرب

هستیم. دلیل این نامگذاری و دوره بندی (دوره ژئومتریکی یا هندسی) براساس ماهیت نقوش تزئینی روی ظروف می باشد. (J. Paul Getty Museum. 1983: 7) اغلب جنبه هایی از اجرای مراسم تشیع جنازه هستند در سال ۸۰۰ ق.م بر روی ظروف مشاهده می شود. فاز بعدی دوره شرقی سازی هنر یونان است که نقوش عجیب و غریب مانند هیولاها بر روی ظروف ظاهر و بیشتر نقوش هندسی حذف می شوند. این گونه در کورنت یکی از جزایر جنوب غربی سواحل آسیای صغیر تولید و با سبک تزئین سیاه شکل با زمینه سیاه لعابی و اضافه شدن دو رنگ مات سفید و قرمز شناخته می شود. در نیمه ی دوم قرن هفتم هنرمندان سبک های اختصاصی را توسعه می دهند. علاوه بر حاشیه تزئینی، نقوش انسانی تا دو قرن نقش اصلی تزئین ظروف را ایفا می کرد. در اوایل قرن ششم آتینیان از کورنیت الگو می گرفتند اما در اواسط قرن بر رغبای خود غلبه کردند. در سال های ۶۳۰ تا ۵۴۰ ق.م ظروف سبک سیاه و قرمز با نقوش مختلف که ابتدا تصور می شد از اتروسکی ها الگو گرفته رواج پیدا کرد. سبک قرمز در سال ۵۲۵-۵۳۰ ق.م در آتن با نقوشی بر زمینه سیاه اختراع شد و به تدریج سبکی غالب گردید. دوره بعدی دوره پیشتازان با سه نقاش معروف به نام های آندوکیدز، فیتتیس و یوفرونیوس بود، این هنرمندان نام خود را بر ظروف امضا می کردند. فاز بعدی سبک سیاه و قرمز آتیک در اواخر قرن پنجم ق.م بود و رواج این سبک با شکست پارسیان همزمان است. فاز

در لباس های رزم فلس ماهی مانند با آستین ها و شلوارهایی بلند، کلاهخود، نیزه، سپر و شمشیر با شجاعت تمام نشان می دهد. صحنه ی نقاشی از چپ به راست در حال حرکت است و مربوط به نظام آتیک می شود. (تصویر شماره-۱۰) (615 Oxford. 1911:

۵) اوینوکویه ای مربوط به سال های ۴۵۰-۴۶۰ قبل از میلاد با نقشی معروف به عزیمت جنگجوی پارسی، با ارتفاع ۱۹,۴ سانتی متر در موزه واتیکان نگهداری می شود. نقاش این اثر مانهیم نام داشته است و به دلیل کتیبه های روی آن (از پادشاه و ملکه) مشهور است. مردی با عصا و سربند با کتیبه پادشاه^۶ در مرکز تصویر به چشم می خورد. آستین و شلوار طرح دار او از عبایش بیرون آمده است. دو زن در دو سمت وی ایستاده اند در کلاه زن سمت چپ کتیبه ای یا نوشته ای با عنوان ملکه^۷ وجود دارد. (تصویر شماره-۱۱)

(vatican musium. 16536(H530))

۶) ظرفی با بدنه تقریباً گرد، دهانه استوانه ای باریکتر و دو دسته در موازات هم مجلس بزم پارسیان را نشان می دهد که با نام دادگاه پارسی شناخته می شود. این ظرف هم اکنون در موزه وین نگهداری می شود و مربوط به سال های ۳۷۵-۴۰۰ قبل از میلاد می باشد که توسط ملاگر تصویر شده است. شاه را با لباس و زیورآلاتی به سبک شرقی برتختی نشسته در فضایی بالکن مانند سرپوشیده ای همین طور زنی که به حضور وی شرف یاب شده را نشان می دهد. در پشت سر آن ها یک مرد ریش دار (احتمالاً نگهبان) ایستاده است

حمل می شود می باشد (Rehm. 2006: 135) (Collon. 1987: 156-57). ویژگی هنر هخامنشی که پادشاه بلندتر و مردانه تر از سایرین به نمایش در می آید در این نقش قابل رویت است. (Llewellyn-Jones. 2015) (شخصی وسیله ای به نام مگس پران که تعریف شده در نقوش پارسی هست در دست دارد. این نقش علاوه بر هخامنشی بودن روح هنر هلنی و یونانی را در خود گنجانده است. (تصویر شماره-۷)

۲) ظرف کیلیکسی روایتگر نبرد پارسیان (به رهبری خشایار شاه) و یونانیان در قرن پنجم ق.م می باشد. صحنه با دو رنگ قرمز و سیاه مزین شده و نبرد میان یک سرباز یونانی (هاپلیت) در راست تصویر با لباس رزم، نیزه و سپر بزرگ و یک سرباز پارسی را در چپ تصویر نشان می دهد. (تصویر شماره-۸) (kennedy. 2019)

۳) ظرف تزئین شده یونانی- پارسی معروف به دادگاه داریوش پادشاه هخامنشی. این نقش خشایار شاه را در دادگاهی در حضور خدایان یونان زئوس و آتنا نشان می دهد اما با نام دادگاه داریوش معروف شده است و مربوط به اواخر قرن پنجم- نیمه قرن ششم می باشد. (تصویر شماره-۹) (www.alamy.com)

۴) فنجان نقاشی شده با نقش جنگ های پارسیان: نبرد پارسیان و یونانیان مربوط به سال های ۴۸۰-۴۹۰ قبل از میلاد را نشان می دهد، به ارتفاع ۳۲,۸ سانتی متر می باشد و نقوش آن توسط نایک گریفیتس مرمت شده است. این نقش پارسیان را

یک واژگان شمایل نگارانه غنی شده ایجاد شده و روند همگن سازی را تشویق می کرد (Miller, 1985-81: 2002). شواهدی وجود دارد که آناتولی از فرهنگ مذهبی پارسیان تاثیر پذیرفته است (Bivar, 2001). همچنین شواهد احتمالی ازدواج یونانیان با پارسیان در قرن چهارم ق.م وجود دارد (Briant, 1996). روابط گسترده دیپلماتیک قبل و بعد از حمله ایرانیان به یونان نیز به عنوان وسیله انتقال اطلاعات بود (Miller, 2002: 109-33). دیگر اینکه پارسیان سال ها با یونان در جنگ بودند و سپاهیانشان در آنجا حضور داشتند. تسخیر اردوگاه پارسیان در پلاتایا (۴۷۹ پ. م.)، که ثروت آن بیش از حد تصور یونان بود، احتمالاً بزرگترین نفوذ کالاها و الگوهای ایرانی (و سایر کالاهای خارجی) به جامعه یونان بود (Herodotus, 9: 80-83). نقوش ظروف سفالین یونانی از ایدئولوژی هنری ترویج شده هخامنشی که تمرکز اصلی هنر بر روی هخامنشیان می باشد، به دور است.

نتیجه گیری:

با ورود به متون باستان شناسی در زمینه مطالعه ی ظروف منقوش یونان ما را قادر می سازد تا سئوالات متفاوت مطرح و اطمینان از چگونگی استفاده سفال در شرایط مختلف از جمله آیین دینی، تشریفات مذهبی، مصارف خانگی و انواع معاملات از جمله تجارت در مکان های مختلف از جمله محراب، قبرستان، بازار و لوازم منزل حاصل کنیم این متون دانش ما را در مورد آداب غذاخوری و شیوه های تدفین در میان سایر فعالیت های اجتماعی افزایش می دهد. ظروف یونان در

و دو زن در پشت سر آنها و سه زن دیگر در جلویشان در حال نواختن و رقصیدن هستند. بر فراز آسمان الهه بالداری قابل مشاهده است. در قسمت دهانه و قسمت پایین ظرف حاشیه های تزئینی وجود دارد همچنین دسته ها با اشکال هندسی منقوش شده اند. (تصویر شماره-۱۲) (Vienna. AS IV 158)

ظرف لیکتوسی به ارتفاع ۲۹,۶ سانتی متر در سال ۴۴۰ قبل از میلاد توسط سابوروف منقوش شده و در حال حاضر در توپینگن آلمان نگهداری و با نام پارسیان در مقبره شناخته می شود. صحنه زنی را نشان می دهد که یک جام شاخ مانند را به سمت یک فرد پارسی با ریش بلند دراز کرده است. لباس وی در آستین دارای حاشیه ی زیگ زاگی است و نیزه یا عصایی را در سمت چپ خود نگهداشته است. فرد پارسی جلیقه ای سیاه رنگ بر تن دارد. ظرف در قسمت بالا دارای خطوط تزئینی می باشد. (تصویر شماره-۱۳) (Tubingen. S/10 136) این تصاویر از اواخر دوره تجسم یونانی از پارسی نقش شده است. در دست سازه های یونانی در سال های ۴۱۰-۳۳۰ ق.م می توانیم به زندگی حاکم بر ایران آن دوره با مضامین غنی چون خوشگذرانی، ورزش، قدرت، ثروت و تجمل گرایی دست پیدا کنیم. قبل از فتح ایران، آناتولی در مدار فرهنگی خاور نزدیک باستان قرار داشت و یونانی ها گیرنده های آماده ایده های فرهنگ شرق بودند (به ویژه در "دوره شرق زدگی" قرن ۷ قبل از میلاد). دو قرن حضور پارسیان در آناتولی نمی توانست ساختارهای اساسی را که قبلاً شبیه به هم بودند تغییر دهد اما بدیهی است که در آنجا

averamidou (2006). "Attic Vases in Etruria: Another View on the Divine Banquet Cup by the Codrus Painter." *AJA* 110(4): 565-79.

Bivar. A. D. H(2001) "Magians and Zoroastrians: The Religions of the Iranians in Anatolia," in- Tomris Bakır et al. eds., *Achaemenid Anatolia*, Leiden, 2001, pp. 91-99.

Boardman. J(1974). *Athenian Black Figure Vases* (London: Thames and Hudson, 19).

Boardman. J(1989). *Athenian Red Figure Vases: The Classical Period. A Handbook*

(New York: Thames and Hudson, 1989), 231.

Bothmer. D.(1994). *Greek vase painting, the Metropolitan Museum of Art for Fall 1972, third printing.*

Boardman. J(1998). *Early Greek Vase Painting* (New York: Thames and Hudson, 14).

Briant. P.(1996). *Histoire de l'Empire Perse*, Paris.

British Museum 1882,0704.1; see further Sánchez (2009), p. 314 and fig. 38; Isaac (2004), fig. 3.

Clark. A. J. and Elston. M(2002). *Understanding Greek Vases: A Guide to Terms, Styles, and Techniques* (Los Angeles: J. Paul Getty Museum, 2002), 112.

cook (1972). *geek Painted Pottery*. 2nd ed. London: Methuen.

Eisen. S.(2015). *ANCIENTGREEK VESSELS PATTERN AND IMAGE* With works from the Barron Blewett Hunnicutt Classics Gallery/Collection, Hankey Center, Wilson College and Bryn Mawr College Art and Artifact Collections. May 22 – September 26, pp.3-11.

johnston (2006). *trademarks on Greek Vases: Addenda*. Oxford: Oxbow.

J. Paul Getty Museum (1983). *GREEK VASES*, Molly and Walter Bareiss Collection. Malibu, California.

گونه های مختلف با نقوش و مضامین متفاوت، اسامی خاص خود را دارند که طی چندین قرن تولید شده اند و مشتریان خاص خود را در مصر و خاورمیانه داشته اند. همچنین در بین برخی از این ظروف شاهد نقوش افراد و مضامین پارسی علاوه بر نقش های مختص به خود یونان هستیم. این ظروف احتمال دارد به سفارش پارسیان ساخته شده باشد و یا به دلیل دیگری که دربرگیرنده موضوعاتی مانند زندگی روزمره بوده است و یونانیان در آن برهه از زمان زیستن درگیر دست و پنجه نرم کردن با پارسیان در چندین جنگ و لشگرکشی بوده اند، و با تسخیر اروودگاه یا ازدواج های صورت گرفته در بین دو کشور و آشنایی بیشتر با فرهنگ آنان، شاه و مضامین پارسی را به تصویر کشیده باشند. دیگر اینکه ظروف منقوش یونانی بازاری در خارج از مرزهای نظامی آن روزگار یونان داشته است و برای جلب توجه مشتریان با ملیت پارسی ظروف را به این تصاویر مزین کرده اند یا به عبارتی این فرهنگ بصری می توانسته در اثر روابط دیپلماسی یونان با سرزمین پارس و ممالک همسایه در ارتباط با پارس بر روی ظروف یونان نقش گردد.

منابع:

Allen. D(2008), *attic red-figured kylix, utah museum of fine arts*, pp.2-19.

Association Suisse d'Archeologie Classique. 1996. *Vasen forschung von der Schweiz* ausgesehen Stand und Perspektiven: Table ronde Bern, 16 November 1996. Fribourg: Association Suisse d'Archeologie Classique.

A useful review of the debate is found in Avramidou 2006, 574-75; Lynch 2009, 160.

- Oxford 1911. c.490-480 (Beazley, ARV 399,1615; Raeck, Barbarenbild P588; Bovon, Guerriers perses no. 2), 615.
- Paul.J (1997). Drawing upon Greek Vases. Harvard University Art Museums Bulletin , Spring, 1997, Vol. 5, No. 2, Fragments of Antiquity (Spring, 1997), pp. 1-87.
- peacock, william(1986). amphora and the roman economy: an introductory guide.longman archaeology series .londen, new york:longman.
- Rehm (2006), p.135 and Collon (1987), p. 156-57, fig. 700. The two species of camel were used by the Persian cavalry.
- Richter, G.M.A. 1923. The Craft of Athenian Pottery: An Investigation of the Technique of Black-Figured and Red-Figured Athenian Vases. New Haven: Yale University Press.
- Robertson. N(1975). The Archaeology of Cyprus: Recent Developments (Park Ridge:2. Noyes Press, 1975), 92; Karageorghis, Ancient Cyprus, 9.
- Sparkes, B.A (1996). The Red and the Black: Studies in Greek Pottery. London: Roudedge.
- Sparkes, B.A., and Talcott. L (1970). Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries B. C. Agora 12. Princeton: American School of Classical Studies at Athens.
- The University of Chicago Press (1924). Bulletin of the Detroit Institute of Arts of the City of Detroit , NOVEMBER, 1924, Vol. 6, No. 2 (NOVEMBER, 1924), pp. 10-13.
- Tubingen S/10 1365, c.440, Sabouhoff Painter (Beazley, ARV 850,270; Raeck, Barbarenbild P598; CVA Tubingen 5 pi. 28: 4-8).
- Vatican 16536 (H530), Form VII oinochoe, c.460 450, Mannheim Painter (Beazley, ARV 1065,8; Raeck, Barbarenbild P591; Lezzi-Hafter op. cit. pl. 64b).
- Vienna AS IV 158, 400-375, Meleager Painter (Beazley, ARV 1408,1; CVA Vienna 3 pl. 139; Raeck, Barbarenbild P612).
- Kreuzer. B. (1997). Die attisch schwarzfigurige Keramik aus dem Heraion von Samos. Samos 23. Bonn: Rudolf Habelt.
- Knigge. U. (2005). Der Bau Z. Kerameikos 17(1-2). Munich: Hirmer.
- Llewellyn-Jones. L(2015). "Beautiful to Behold is the King": the Body of the Achaemenid Monarch', in F-. Wascheck and A. Shapiro (eds.), *Fluide Körper-Bodies in Transition* (Cologne, 2015).
- Llewellyn-Jone. L(۲۰۱۶). An orgy of Oriental dissipation? Some thoughts on the 'Camel lekythos' Cardiff University, UK,dabjr, Vol. 1, No. 2.
- Lynch, K.M. (2009). "Erotic Images on Attic Vases: Markets and Meanings." In *Athenian Potters and Painters*. Vol. 2, edited by J.H. Oakley and O. Palagia, 158-64. Oxford: Oxbow.
- Maffre, J.-J., V. Bellelli, P. Dupont, D. Fontannaz, D. Frere, and G. Siebert. (2008). "Bulletin Archeologique. Ceramique." REG 121:149-370.
- Miller. M.C(2012) ii. GRECO-PERSIAN CULTURAL RELATIONS Originally Published: December 15, 2002 Last Updated: February 23, 2012 Vol. XI , Fasc. 3, pp. 301-319.
- Miller(1997), *Athens and Persia in the Fifth Century B.C.: A Study in Cultural Receptivity*, Cambridge.
- Moore. M.B. (1997). Attic Red-Figured and White-Ground Pot tery. Agora 30. Princeton: American School of Classical Studies.
- Norskov, V. (2002). Greek Vases in New Contexts: The Collecting and Trading of Greek Vases. An Aspect of the Modern Reception of Antiquity. Aarhus: Aarhus University Press.
- Oakley. J. H(2009) Source: American Journal of Archaeology , Oct., 2009, Vol. 113, No. 4 (Oct., 2009), pp. 599-627 Published by: Archaeological Institute of America.

kennedy. K.(2019). Xeres: king of kings.
www.classicalwisdom.com.
www.alamy.com.

Wachter. R. (2001). Non-Attic Greek Vase
Inscriptions. Oxford: Oxford University
Press.

Zaphiropoulou, P. 2003. La ceramique
"melienne. "Delos4A. Athens: Ecole
Francaise d Athenes.

تصویر شماره ۱- اوینوکویه قبرسی، دوره ژئومتریک (۷۵۰-۹۵۰ ق.م) Eisen. 2015: 5

تصویر شماره ۲- کاسه قبرسی، دوره ژئومتریک (۸۵۰-۹۵۰ ق.م) Eisen. 2015: 6

تصویر شماره ۳- لیکانیس، دوره آرکائیک (۵۶۵-۵۷۵ ق.م) Eisen. 2015: 2

تصویر شماره ۴- لیکتوس، دوره کلاسیک (ربع سوم قرن ۵ ق.م) Eisen. 2015: 7

تصویر شماره ۵- کیلیکس، دوره آرکائیک متاخر/کلاسیک آغازین Eisen. 2015: 11

تصویر شماره ۶- آمفورا، عصر برنز متاخر (۱۰۰۰ ق.م) Eisen. 2005: 4

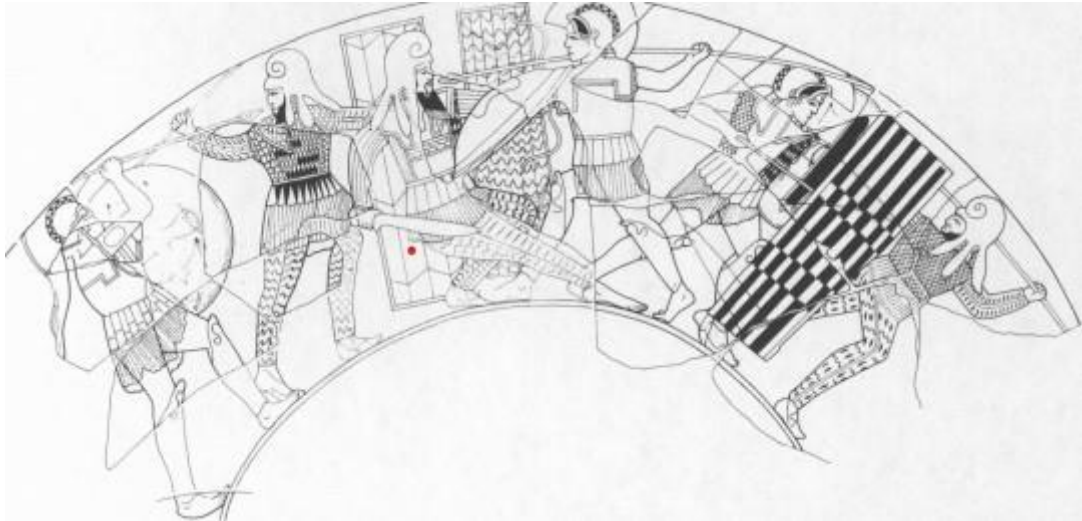
تصویر شماره ۷- شتر لیکتوس، ۳۷۰ ق.م Liewellen-jones. 2011: 31

تصویر شماره ۸- کیلیس نبرد یک فرد پارسی و یونانی، قرن ۵ ق.م Kennedy, 2019

تصویر شماره ۹- دادگاه داریوش، قرن ۵-۶ ق.م (www.alamy.com)

تصویر شماره ۱۰- فنجان نقاشی شده، جنگ ها پارسیان، نبردهای پارسیان و یونانیان، قرن ۵ ق.م Oxford,1911: 615

تصویر شماره ۱۱- عزیزمت جنگجوی پارسی، قرن ۵ ق.م، محل نگهداری موزه واتیکان. Musei Vaticani. 16536(H530)

تصویر شماره ۱۲- دادگاه پارسی، قرن ۵ و ۴ ق.م، محل نگهداری موزه وین (Vienna AS IV 158)

تصویر شماره-۱۳ پارسیان در مقبره، قرن ۵ ق.م، محل نگهداری توپینگن آلمان Tubingen S/10 136